

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүселинин органы

1972 жыл
ОКТАБЬР
13
ПЯТНИЦА
№ 242 (9040)
орта 2 көп.

СОВЕТ-ИРАН ЧУГААЛАЖЫШКЫННАР

Октябрь 11-де Кремльде СЭКП ТК-нин Мингеин секретари Л. И. Брежневтин, ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Н. В. Подгорныйн болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүселинин Даргазы А. Н. Косыгинин Иранын шагиннагы Мохамед Реза Пехлеви-бале чугаалажымшынары урдуулузын. Делегацияны кайы-кайымында даа сонургалды эң чутула айтыргаларын болгаш ийн таланын чагай кожа-хеабээ харылааларынын болган бот-

ССРЭ-НИҢ ЛЕНИНЧИ БОЛГАШ КҮРҮНЕ ШАҢНАЛДАРЫНЫҢ КОМИТЕДИНДЕ

Москвада октябрь 11-де ССРЭ-нин Эртемер академия-шымы президентиз академик М. В. Володарский даргааланымы-биле ССРЭ-нин Министрлер Чөвүселинин чыгында ССРЭ-нин эртен болган техник талала-буле Ленивич болган Күрүне шаңналдарынын комитетинин пленуму бооп эрген. (СЭТА).

БҮРҮН ЭРГЕ, ХАРЫСАЛГА

СЭКП-нин XXIV съездин ачылыч чонар депутаттарынын Советтеринин оларнын бүгү эрежелеринде депутаттарын ролун бедидеринин эрежок чутулазын демделдери. Партиянын XXIV съездинин Резолюциясы бугаар Советтеринин депутаттарынын бүгү эрежелерин, а ол ишкан оларга хамаарыштыр албан-дужаалдыг кижилеринин хүлээлгелери тодарарын турар тускай хообузу ачылды кылган. ССРЭ-нин Дээди Советинин чоокта чаа болуп эркен сессияныга хүлээп алган. «ССРЭ-нин ачылыч чонар депутаттарынын Советтеринин депутаттарынын эре-хүлээлгелеринин дугайында» Совет Социализм Республикаларынк Эмплединин Хообузу депутаттарынын алдар-хундузу болган иденкейин улам бедиди турар. Боттарынын депутат ажал-чорудулазы-биле хообалштыр депутаттарын бүгү эрежелерин, ол ишкан депутаттарга хамаарыштыр Советтин база онн органынын хүлээлгелерин болган эрежелерин чаа хообузда тодаргай айткан. Оларнын чедидининин, чогаалдычы бау-биле ажалдарынга улам таарымчалыг байдалды ол тургузуп турар.

Депутаттын Советке көл эрежелери чаа хообузда быжылган. ССРЭ-нин Дээди Советинин, экиделдежен, автономнуг республикаларынк Дээди Советтеринин депутаттарынын хообу-дурум саналдар эргенини дугайын чаа хообузда айткан. Хообулар белекээринге депутаттарын ролун бедидерин ол хандырар. Советтин берген даалганы бугаар депутат киж куруне органынын, бүдүрүлгелеринин, албан-органнация черлеринин Советтин чагырганыга хамаарыштыр ачымын хынар эргенин хообузда бага айткан. Депутаттын иргелдери — контролауун бир дээтин чепсө болгаш. Ону ажалдарыга хамаарыштыр депутаттын эржелери бага калбарган. Советтин масса-биле хун бүгүде харылаанын быжылган, сонгучуларын чагыларын күсседери, округка ажылды чогуур деңгеле тургузар депутаттын чутула ажал-хероо. Чаа хообузда айткан эрежелерге болган хүлээлгелерге дүүштүр депутаттарын ажал-чорудулазын улам сайырайткандар, Советтерин ачымын чаа оларын улам иденкейин кийриштерин бистин республикаларын чер-чер Советтеринин мурунунга чутула соруга болду.

ССРЭ-нин парламенттин ударила болуп турар ачылыч чонар депутаттарынын Советтеринин өмүндөндө бистин чутузу ачылыч чонарларын эрге-чагыргалыг ССРЭ Конституцияны быжылган турар. Тыва АССР-нин Дээди Советинин болган хоорай, район, өкөдө база суур Советтеринин хой депутаттары Конституцияда айткан депутаттын хүлээлгелерин ая сепкынды күсседери, бистин ийни узусту күрүнесинин ажал-херон башкарарына иденкейин кийриш, сонгучуларын чагыларын күсседерине ачылыч чонарларын органыстан, боттарынын сонгучулары-биле доктамаал ужуражар, оларын мурунунга өткөтүп турар. Республиканын чер-чер Советтеринин күсөөкомарын хой кезинин органыстан-массагы ачылыч улам сайырайткандар, Советтеринин сессияларын Конституцияда айткан хуусанда эртерин турар. Депутаттар сессияларга айтырар белек-ээрине, алаа ажал-агыл болган кутурга тургузуштуну айтырар чедидининин шиптерлеринин доктамаал комиссияларын ачымын, Советтеринин хүлээп алган шиптерлеринин күсседерин органыстанынга иденкейин кийриш келген.

Бо чыдыч бири чартымыга чедир өткөтүтү үе иштинде республиканын чер-чер Советтеринге сонгучу депутаттарын кы хуузу Советтерин сессияларына тургускан айтырарларын чугаалажым көрүнүгө кийриш, санал-оноалын берген. Кызыл хоорай, Каа-Хем, Таңды район Советтеринин күсөөкомары сессия бүрүзүне депутаттарын берген шүгүмүчүлөрдү саналдарын ичпөгөйге ал келген.

Бычала-даа чамдык Советтеринин күсөөкомары сессияларын ачымын депутаттарын ам-даа кошпак хаара түдүп турарын айтыра чогуур. Чижээ, Кызыл хоорай Советинин бо чыдыч февральдын ийни чартымында, Монгун-Тайга район Советинин апрельдин бири чартымында, Улуг-Хем, Чоон-Хемчик район Советтеринин январдын эркен сессияларына ол Советтерге сонгучу депутаттарын 25 кире хуузу оорушана болуп турар.

Контролауун дээтин чепсө — депутаттын иргелдери болган. Ону ажалдарыга хамаарыштыр депутаттарын эргенин чаа хообузда калбарган. Партиянын болган чакаттын шиптерлеринин республиканын чер-чер Советтеринге көчүрүп күсседип турарына контролау күштерлерин дээп ол ачылыч улам калаба-биле ажалдары чер-чер Советтеринин чутула хероо.

Масса-биле харылаанын быжылганы депутаттын илал-ла санын саала чогуур чутула. Чамдык Советтеринин депутаттарынын сонгучулар мурунунга өткөтүлгө бери турарын элэп иденкейин. Барымы-Хемчик, Каа-Хем, Өвүр районналар бүгү депутаттар сонгучулар мурунунга өткөтүлгө берген. Оларын хой кезин ийн болган оон-даа хой ула өткөтүлгө берилди. Бо ачылыч Кызыл хоорай Советинин, Тес-Хем, Бил-Хем, Чоон-Хемчик район Советтеринин күсөөкомары сура чортуканын айтыра чогуур.

Депутат сонгучуларын чагыларын күсседериниче чошуу органыстанын, ол чагыларын бүдүрүлгө, албан черлеринин ботталдырарын контролауларына кийриш, чагыларын амдыралга ботталдырар чедип алыр хүлээлгелерин чаа хообузда айткан. Бо чутула ачылыч иденкейин чорудуп турар Советтер бистин республиканын элэп эвес.

Сонгучуларын чагыларын күсседер талала-биле сессияларга бадылаан хемчелерин ботталдырарын Таңды район Советтеринин, оларын күсөөкомары, депутаттар элэп иденкейин органыстан. Эркен сонгучуларын үеинде район Советинин депутаттарын кийриш 63 чатымын барган үлүштүң бир кезин күсседеринге, артка чагыларын күсседерин ам органыстан турар. Сонгучуларын чагыларын бугаар Чал-Кежинде 25 орнуунг ажал-садыг ажалга кийриш. Кара-Будуң суура кады туду элэп. Хову-Акмында Кудурта бажымынын туду уламчылап турар, Хову-Акмын школамына чаа дерин-херекседип берген болган оон-даа оше.

Республиканын чер-чер Советтеринин болган оларын депутаттарынын чон ортузуна ачылыч чаа-чаа аргаларын ачылап, ийн дуржулазын нестередип херек. Ынды дуржулага кайы көней, Чижээ, Каа-Хем районунун чер-чер Советтеринин сессияларын, күсөөкомар хуралдарын үлүштү күнүг эртеринин практикадан турар. Чугаалажым айтырарларын бүгү талалай сайгарына, хүлээп алган шиптерлеринин күсседеринге активти хаара тударына ол ачылыч. Шиптерлеринин болган депутаттарын берген санал-шүгүмүчүлдеринин калчар күсседеринин турарын дугайын сессия үеинде депутаттарга дындадып турар. Депутаттарын иденкейин кодурелер ола дыка улуг удуу-дууламы. Бо районда депутаттар боттарынын болган Советтеринин ачымын дугайын сонгучулар мурунунга үргүзүп өткөтүп турар.

Депутаттын эрге-хүлээлгелерин шаштык чокка, үр-түнүксиз ботталдырарына эрежок чутула байдалдарын Совет күрүне депутат бүрүзүне магадылап турар. Ол ула эрге-депутат бүрүзүчүн харымсалганын бедиди, олардан хойнү негеи база хойнү хүлээлдерин турар. Депутаттын белек адына төлентип болуру оларын ийни бүрүзүчүн хүлээлгелерин.

Чаа хообу Советтеринин мурунунга чутула соруганы салган. Республиканын Советтери партия органыстанынын удурулазына дагышап, боттарынын ачымын улам сайырайткандар, Советтер ачымын депутаттарын ролун бедидер, токуу беш чыдыч планларын чедидинин күсседеринге, ССРЭ-нин тургустууларынын 50 чыл болуп оон төлентип уткуурунча бүгү күштү мобилизаатар соругаламы.

Ажаап алышкын — шалыпчы фронт

Пландан ажыр — үш миллион пуд

Каа-Хем, Бил-Хем, Таңды районнарын болган Кызыл хоорай Советтеринин ажал-агыларын бо чылыч чагай дүжүттү өстүрүп алган. Ол чорук ук ажал-агыларын күрүне планын чугаа пландарын эвес, харын-даа пландан ажыр үш миллион пуд тараны бо хуше чедир салдарын аргала берген.

Каа-Хем районун кулхозтары болган советтарын пландан ажыр 1200 муң пуд. Таңдыны — 1214 муң пуд. Бил-Хемни — 529 муң пуд. Кызылды — 250 муң пуд тараны күрүнеге сатканнар.

Пландан ажыр күрүнеге тарала калган кулхозтарга бол-

ган советтарга садып алыр өрткөкө 50 хуу немелде кылдыр 2,5 миллион рублян төлө берген.

Каа-Хем районун «Ленинчи орук» кулхоз 3270 тонна, «Коммунизмче орук» кулхоз — 3776 тонна, Октябрь 30 чымы кулхоз — 2265 тонна, «Бурунгаар» совхоз — 3870 тонна тараны пландан ажыр садып күрүне шыгыжмырына хой тараны урганынар.

Таңды районда тарала садар планын болган социалистик хүлээлгелерин күсседер чоокмулап турар ажал-агыларын садып хун бүрүзү улам көүдөп турар. Бо райондан

«Межеев» совхоз 6650 тонна, «Тиндөгө» совхоз 5890 тонна, Дуракула станциямын 2870 тонна, «Коммунизмдин херел» кулхоз — 2200 тонна таранын доктааткан күрүне планын чугаалажым турар садып күрүне күсседери-биле тарала дужаап турарлар. Ол ажал-агыларга ажал алыр өрткөкө 50 хуу немелде кылдыр 1100 муң рубля төлө берген.

Бил-Хем районун кулхозтары болган советтарын пландан ажыр тарала садарынны хун бүрүзүле дурдудул турарлар. Соолгу беш хонукта Туранин тарала хү-

ЮБИЛЕЙГЕ КУШ-АЖЫЛЧЫ БЕЛЕКТЕР

ПЛАНЫН АЖЫРГАН

ССРЭ-нин тургустууларынан бээр 50 чыл болуп оюнга куш-ажылчы чедидининин ужуражыр дээп «Тыва даг-дугу» комбинаттын ажал-ишчилери боттарына алган хүлээлгелерин хуусаа бетинде ажыр күсседер дээп социалистик чырышты калбарган.

Комбинат бо чыдыч эркен төс аиларында бараанын чырыштын бүдүрүлгөсүн ооналганын хуусаа бетинде күссеткен, ооналганды ажыр 550 муң рубляндин продукцияны бүдүргөн. Продукцияны садып саарымын пландан ооналганын 6,5 хуу-та ажыр ботталдырар.

Бүдүрүлгөн ишчилери төс айларда бердиген пландан ажыр 1991 тонна сортуг даг-дугун аргылап, 4 миллион 439 муң киловатт-шак электроэнергияны ажалды кылган, 57 муң тонна рубанды, 220 муң тонна даг массаын сөөрткөн.

«Тыва даг-дугу» комбинаттын ажал-ишчилери боттарынын куш-ажылчы чедидининин улам көүдөп дээп чер болганда социалистик чырышты улам калбаргап ажалды турарлар.

Л. МИХАЙЛОВА.

Тыванын тараажылары дүүнге чедир 115.534 тонна тараны күрүне шыгыжамырынга кийрип, бедиткен социалистик хүлээлгезин 105 хуу чедир күсседер берген.

Районнар аайы-биле мындыг болган:

Районнар	Планын, Сатканы (тонна)	Хуузу	Районнар	Планын, Сатканы (тонна)	Хуузу		
ТАҢДЫ	56000	50246	89,7	ЧӨӨН-ХЕМЧИК	4240	3899	78,9
БИЛ-ХЕМ	13000	13547	119,6	БАВ-ТАЙГА	130	188	144,6
КАА-ХЕМ	27.000	34640	128,3	КЫЗЫЛ	5000	5570	111,4
УЛУГ-ХЕМ	5.580	4410	79,0	БАРЫБЫН-ХЕМЧИК	1300	896	68,7
				ЭРЗИН		132	

„Улуг-Хая“ тарала садарын уламчылавышаан

Улуг-Хем районда «Улуг-Хая» совхоз бодунга алган бедиткен социалистик хүлээлгелерин ажыр күсседерин, улау тилдери чедип алган.

Амы үеде ол ажал-агыларын Соов-Бажымда, Хемдерге, Армы-Бажымда артка тараларын ажаап алдырмынча бүтү комбайнларын чоруткан.

Тарала ажал алыштын дооар дээп бо чүтүлдүт демиселге советтарын комбайнларын П. И. Кабанов, А. В. Шагеев, А. А. Букял, М. Т. Давы, К. Д. Кыргыс олар ишкан шалыпчыларын төлөнтүп үлүг кирген.

Улау-халкылар дүжүттү чидирит оюнга бүрүн ажаап дооар дээп шаштыг демиселге узамчылавышаан, оң-биле чөргөлөштүр келир чыла 1540 тонна тарала үрешин уруп алган планын ооналганын хунүнде күсседип алдыр артыла болганнар. Ол ишкан совхозта күлүп аңдарар 4000 га чедип 80 ажап хуу-зун аңдары алган.

Бистин корр.

УЛУГ-ХЕМ РАЙОНУН «УЛУГ-ХАЯ» СОВХОЗ (директору В. Д. Куркутов, парторг секретары Д. С. Дамба) — күрүне 2020 тонна тарала садар бедиткен социалистик хүлээлгелерин октябрь 12-ге чедир 105,2 хуу күсседип алган.

ОЛА РАЙОНУН ЖДАНОВ АТТЫГ СОВХОЗУ (директору Д. Х. Дугур-Серең, парторг секретары О. А. Думбуу) — 520 тонна тараны күрүне шыгыжмырына кийер хүлээлгелерин турган, оңу 244,4 хуу чедирген.

Бил-Хем районун «Кызыл тараачын» кулхозна Кызыл дөң шифинер бедиди. Бисте — Култура министрствозун шүгүмү-биле келген 17 киши колхозтуң төп шарында тарала сайгарып турган. Мураччаларымыс В. Саган-оол, Д. Демиян болган өскелер-даа.

Шифинерин хандырылган эки, Хоступ шифинер ойнар херекседер, номчуру солун, сеткүүчү болгон.

Чагай дүжүттү ажаарына кызылчыларын куш-ажылчы үдүүн кийер дээп, бүгү күрүнесүнү үдүрүн ажалдарын бисе.

О. СИВЦОВА, шифин.

Камбай дээрге парын машина. Бир эвес алаа кандыг-бар үрешинин боу бээр болза, оңу чүгө эдикчи-мастер таарыштыр кылдыр. Ынды эдикчининин мастеркалга эвес, харын хову-шөлге кылдыр алаар болгай. Ыччанга эдикчи-мастеринин ролу ажаап алымкынның хунеринде кончук улау.

Петр Фунтиков «Кю-Тей» совхозта эдикчи-мастер болуп ажалдан турар. Дүжүт ажаап алымкынның дөкөн ол совхозта комбайнлар оңу хүдүздү болган оң эки ажал ичелерлер. Амы үеде ол совхозту комбайнларын Бил-Хем районун тараажыларында дулаалары-биле чорутуштар, олар-биле кады эдикчи-мастер П. Фунтиков база чорупкан.

ЧУРУКТА — эдикчи-мастер П. ФУНТИКОВ.

С. ФЕОКТИСТОВТУҢ фотогу.

МУРУНДА—КАРА-ХӨЛЧҮЛӨР

ТЭЭЛИ (Телефон-биле).

ССР Эмплединин тургустууларынан бээр 50 чыл оюнга алдар кылдыр алган социалистик хүлээлгелерин Бай-Тайга районун ажалчы чоу амыдыралга ботталдырар дээп чырыштыр ажал алыштын дооар дээп бо чыдыч эркен төс айларында күрүнеге көдө ажал-агыларын продукцияларын саарымын ооналганын чедидининин ботталдырар. Район дүң дужаар чыл планын 102,7 хуу, төс айларын сүт садар ооналганын 102,6 хуу, айтты—101,5 хуу күссеткен.

Юбилейге үткүштүр алган хүлээлгелерин «Кара-Хөл» кулхозун ажал-ишчилери төс айларда чедидининин күссеткен, СЭКП-нин Бай-Тайга райкомунун болган ажалчы чонар депутаттарынын район Советинин күсөөкомарын ишчилер Кызыл тугу чаалап алган.

Хойку бригадалар арасында социалистик чырышты «Тээли» совхозтун Бай-Тал салбарында Ооржак Красстын удууртканын өшкү бригадаларын тилекчи болган. Хойжылдардан «Мураччы» колхозтун малчыны Садкан Тойбу чүс баш төрүүр хойга оонаштыр 120 хураганын алган, бистин черин элэп.

Районун ажал-ишчилери юбилейн куш-ажылчы белектерин үткүр дээп социалистик чырышты үстөккө бүрүзүлө калбарган.

С. КАРА-ООЛ,
СЭКП райкомуну пропаганда болган агитация кидантинин эргелекчиси.

НЕМЕЛДЕ ТОННАЛАР

Чоон-Хемчик районун үстөккө бүдүрүлгелерин ажал-ишчилери болган ишкер-техник ажал-ишчилери иденкейин чедип ужуражыры-биле алган хүлээлгелерин чагай эвес ботталдырар турар.

Каа-Хемчин хемчүр-дан разрезин Чалаана үстөгүндө ажалды районун бүдүргө коллективтерин ийни-биле төс айларда продукцияны бүдүрүлгөсүн ажал-ишчилери ажал-ишчилери болган ишкер-техник ажал-ишчилери иденкейин чедип ужуражыры-биле алган хүлээлгелерин чагай эвес ботталдырар турар.

Каа-Хемчин хемчүр-дан разрезин Чалаана үстөгүндө ажалды районун бүдүргө коллективтерин ийни-биле төс айларда продукцияны бүдүрүлгөсүн ажал-ишчилери ажал-ишчилери болган ишкер-техник ажал-ишчилери иденкейин чедип ужуражыры-биле алган хүлээлгелерин чагай эвес ботталдырар турар.

Усу-тус дааранчылар арасында калбарган чырышты Полина Чоюнов, Анна Гобуева, Ооржак Болук-Кара, Куудар Оюу олар шыгалар, бүдүргөсүн мураччалары болуп турар.

М. СЕВЕН.

ДААРАНЫКЧЫЛАРДА

Аларам юбилейге үткүштүр куш-ажылчы элчелде ажалдан турар Чоон-Хемчик районун амдыралга хандырыла комбинаттын коллективин төс айларын ооналганын чедидининин күссеткен, толарга-ларга 66,5 муң рублядин продукциянын бүдүрүлгөсүн ооналганын 109,1 хуу күссеткен болган 6 муң рубляндин, продукциянын пландан ажыр сайгарган. Шестер арасында чырышты улау кирген.

Улау-халкылар дүжүттү чидирит оюнга бүрүн ажаап дооар дээп шаштыг демиселге узамчылавышаан, оң-биле чөргөлөштүр келир чыла 1540 тонна тарала үрешин уруп алган планын ооналганын хунүнде күсседип алдыр артыла болганнар. Ол ишкан совхозта күлүп аңдарар 4000 га чедип 80 ажап хуу-зун аңдары алган.

Бистин корр.

Чаа хлеб заводу

Бай-Хаак суура чаа хлеб заводу ажалды кийриш. Ону «Тыва көдрө туду» трестин № 585 механнизаттун тарала колонназынын тудулары болган колданга көрдүгөндө үш ай эрте доооар. Бо ишкан мехконизациян ажал-ишчилерин ССРЭ-нин тургустууларында бээр 50 чылыгы төлөнтүп ужуражыры-биле алган хүлээлгелерин хуусаа бетинде күсседер дээп эргенин ажалдарын ажал-ишчилери болган ишкер-техник ажал-ишчилери иденкейин чедип ужуражыры-биле алган хүлээлгелерин чагай эвес ботталдырар турар.

Чоон-Хемчин хемчүр-дан разрезин Чалаана үстөгүндө ажалды районун бүдүргө коллективтерин ийни-биле төс айларда продукцияны бүдүрүлгөсүн ажал-ишчилери ажал-ишчилери болган ишкер-техник ажал-ишчилери иденкейин чедип ужуражыры-биле алган хүлээлгелерин чагай эвес ботталдырар турар.

Усу-тус дааранчылар арасында калбарган чырышты Полина Чоюнов, Анна Гобуева, Ооржак Болук-Кара, Куудар Оюу олар шыгалар, бүдүргөсүн мураччалары болуп турар.

Бистин корр.

УЛУУВҮС

Бил-Хем районун «Кызыл тараачын» кулхозна Кызыл дөң шифинер бедиди. Бисте — Култура министрствозун шүгүмү-биле келген 17 киши колхозтуң төп шарында тарала сайгарып турган. Мураччаларымыс В. Саган-оол, Д. Демиян болган өскелер-даа.

Шифинерин хандырылган эки, Хоступ шифинер ойнар херекседер, номчуру солун, сеткүүчү болгон.

Чагай дүжүттү ажаарына кызылчыларын куш-ажылчы үдүүн кийер дээп, бүгү күрүнесүнү үдүрүн ажалдарын бисе.

О. СИВЦОВА, шифин.

Октябрь 11-де М. А. Яснов-тун даргааланышы-биле РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунун хуралы болган. Алаа «Союзу-Осетия АССР-ниң болган Рязань областын ажалчы чонар депутаттарынын Советтеринин ССРЭ-нин тургустууларында бээр 50 чылыгына белекел талала-биле ажалынын дугайында» айтырганын чугаалажым көргөн.

Ол республиканын болган областдын ажалчы чонар бүгү совет улуг ишкан СЭКП-нин XXIV съездинин шиптерлерин амдыралга ботталдырар дөң улуг кодур-лушкуну-биле демиселде, ССРЭ-нин тургустууларынын 50 чылыгы адал болдурган социалистик чырышты адеикейга кийриш турарын Со-

гу-Осетиянын Министрлер Чөвүселинин Даргазы О. А. Басеневти болган Рязань облаккунуң даргаалың бир-га оралдычыл С. Я. Польскийн илкендерине делегаттарын. Союзу-Осетия «Победит» заводтун коллективинин ажалчыларын калаба-биле дегин турар. Ол колдундарт эрте күссеткен, пландан ажыр 900 муң рублядин продукциянын кылмын үдүрүлгөсүн хүлээлген. Ыччанга Рязань областа «Беш хүшүн даалганын — дөрт хүшүн даа» күсседер — деп, кийгырымын даа-биле чырыш, ол

Советтер ажалын чугаалашкан

Рязаньнын хоорай ажал-агыларын бүдүрүлгелерин болган организациаларын коллективтери база-ла сес айлар даалганын чедидининин күссеткен. Оң түңүлөнде 120 муң рубльдин метр чуртталга шолун ажалга кийриш.

Автономнуг республиканын болган област-даа чер-чер Советтери юбилейге белекел үеинде көдө ажал-агыларын улам хөжүдөр, хову ажалды чогуур хуусаанын дооар, чорон ажалга ийни эдикчи-мастер П. Фунтиков база чорупкан.

Рязаньнын хоорай ажал-агыларын бүдүрүлгелерин болган организациаларын коллективтери база-ла сес айлар даалганын чедидининин күссеткен. Оң түңүлөнде 120 муң рубльдин метр чуртталга шолун ажалга кийриш.

Автономнуг республиканын болган област-даа чер-чер Советтери юбилейге белекел үеинде көдө ажал-агыларын улам хөжүдөр, хову ажалды чогуур хуусаанын дооар, чорон ажалга ийни эдикчи-мастер П. Фунтиков база чорупкан.

Рязаньнын хоорай ажал-агыларын бүдүрүлгелерин болган организациаларын коллективтери база-ла сес айлар даалганын чедидининин күссеткен. Оң түңүлөнде 120 муң рубльдин метр чуртталга шолун ажалга кийриш.

Советтер ажалын чугаалашкан

Рязаньнын хоорай ажал-агыларын бүдүрүлгелерин болган организациаларын коллективтери база-ла сес айлар даалганын чедидининин күссеткен. Оң түңүлөнде 120 муң рубльдин метр чуртталга шолун ажалга кийриш.

Автономнуг республиканын болган област-даа чер-чер Советтери юбилейге белекел үеинде көдө ажал-агыларын улам хөжүдөр, хову ажалды чогуур хуусаанын дооар, чорон ажалга ийни эдикчи-мастер П. Фунтиков база чорупкан.

Рязаньнын хоорай ажал-агыларын бүдүрүлгелерин болган организациаларын коллективтери база-ла сес айлар даалганын чедидининин күссеткен. Оң түңүлөнде 120 муң рубльдин метр чуртталга шолун ажалга кийриш.

Автономнуг республиканын болган област-даа чер-чер Советтери юбилейге белекел үеинде көдө ажал-агыларын улам хөжүдөр, хову ажалды чогуур хуусаанын дооар, чорон ажалга ийни эдикчи-мастер П. Фунтиков база чорупкан.

ЭКИ БЕЛЕТЖЕНИР

Партия документалары созуу дугайында СЭКП Топ Комитетинин май 1972 ч. пленумунун шийткени ууртууга болуурган. республиканын партия организациалары ол чыгууда ажилга белеткел ажилын күштелирип турар. Ол талаа-биле айтылган партия райкомнары болган дооркому боттарынын пленумунда чыгуулашкы келген. Улеттур бугурууга, колхозтарда, совхозтарда, албал организациа черлеген партия организациалары партидокументалар созуурун дугайында айтылган белеткел ажилын талаа-биле талалыг хемчеглерин ажилтап кылган.

Амгы үеде республиканын бүтү парторганизациаларында хурдалар доорунда олго иштин-биле бол алжт коммунистер саял берип, яуче чыгуулашкан. Партидокументалар созуурун партияны улам быжылгаар созуулашкы, коммунистер бугуруунун иштерин болган сагылга-чүрумүн белеткел угулган организациа-политиктиг чыгуула хемчег доорин хурдаларга санал берген шийтер чагыс эки-теткил-биле талалыг кылган. Солуурун белеткел үенде партия кежигуеринин харысалгазын белеткелдеринче, партия организациаларынын дайынчы аргашивазин кежигуеринче уул кичөөнгей салыры хурдаларга ажилтап кылган хемчеглерде айтып турар. Партия эге организациаларынын хурдаларында райкомнарынын секретарлар, бюро кежигуерини, аппаратын харысалгазын ажилдакчылар кирижи, олара бо айтылган талаа-биле практиктиг дузаны чергилеши.

Партия документиалары созуурунга белеткелдер дегенде эртгер созууга-биле СЭКП обкомунун партидокументалар ажилдакчылар кирилди партиа райкомнарынын организациастыг кылдызын болган партия райкомнарынын организациастыг кылдызын эрге-дештилеринч семнарларын организациастыг эрттирилген.

Партидокументиалары созуурун бистин күштеринин ке-

рудеде, аге организациа бугуруу СЭКП-ниң XXIV съездинин шийткенири канчалар ботландырып турарын шыгыг пегелдеди-биле хынап көөрү болур. Ол болза, хамыктын мунуна коммунистер кичи бугуруу бодунун хулээлерин, СЭКП-ниң Уставын, оон пегелдерин канчалар кууселип турарын, бугурууга канчалар ажилдап, хой-ниитинин амдыралына канчалар кирижи, бодунун политиктиг билин канчалар белитип турарын дээр-чин кынаары болур.

ЭН ЧУГУЛА ОРГАНИЗАС-ПОЛИТИКТИГ ХЕМЧЕГ — ПАРТДОКУМЕНТИЛЕРНИ СОЛУУРУНГА БЕЛЕТКЕЛДЕРНИ БУГУ ТАЛАЛЫГ КУШТЕЛДИРЕР.

келгил дайынчызы болур. Партия кежигурун күш-ажылга-даа, хой-ниити амдыралга-даа, өөрдилеге-даа, амдырал-чуртталга-даа келээде талаа-даа коммунистер болуп артар, бистин денинчи партидокументаларын кежигурун деп атты талентин-биле эдилээр ужурулуг.

Индык болза-даа коммунистерин аразында партианын бугуруу политиктиг дайынчылыгы болбайн, боттары салымчак ап чоруп, хой-ниитини, куруенин заандырган ажилдеринге ээ-харысалга чок, партианын болган куруенин сагылга-чүрумунга таарышпас чуудерин кыла бээр иш-чаныгыс кижилер ам-даа бар. Иш-чаныгыс партиа документиаларын созуурунунун үе-линде индык коммунистер-биле тускай ажилдарын чоруп, кичөөнгейлг болуп, оон сагылга-чүрумунда четтеринин чылдаганнарын тодаралып, оларнын дугайында бугу талаагы анализи партидокументаларнын нормазына дүүштүр чоруп керек.

Ам үеде СЭКП райкомнарынын оргилдистеринде кым деп коммунистер-биле канан, кым беседо чоруурун чүрумчуткан. Ол ишчак чер-черлерде партия организациаларына барып, партиком, бюро кежигуеринин, секретарларын киржалгезин-биле беседо чоруурун практикап эгелеш. Маана бир чижекти көрөли. Улуг-Хем районун «Улуг-Хая» совхозта көдө ажылгай машиналарыннын кол механизани анык коммунистер Сергей Биче-оол арагалалтар, харын-даа ажыл шагы үер, партия хурдаларын чыгуулап чокка туштер таварылга тургулаан. СЭКП райкомунун оргилдистеринде эгелешкен он Ондар, совхозта партиком секретары эш Дамба, партиком кежигуеру эш Тава оларнын киржалгезин-биле шыгыг чыгуу болган. Биче-оолун байдалы ам эттинген. Бо өөрдилеге

ажылга ээ-харысалга чок партианын болган куруенин сагылга-чүрумунга таарышпас чорук кылды коммунистер дугайында шыгыг чыгуулашкан. Ук салбырын хойжузу Киргиз Чигден бую ажылыг харысалга чок болганындан төрүр чүе хойга онаштыр чүеде 27 баш чаш хургааны алган. Эш Чигден партия хурдаларын канчалар чылдаган чок үзүп, партианын кежигурун даарымын 4 ай иштинде төлөөш. Индык харысалга чок кижилер денинчи партианын хужуруенинче турар эргеиз чок дээрин коммунистер айтылганнар.

Документиалар созуурунун дугайында айтылган бугу талаагы чыгуулашкы, анаа белеткелди белки организациастыг байдал-биле чорудуп турар партиа организациалары республикада хой. Оларга Эриштин «Чая орук», Кызылдын антосепелге лавоунада, «Тыва луг-луг» комбинаттын энеоти пегилде, Тандыла «Тилеге», «Межегей» совхозтада, «Тыва колхоз» комбинатта партия организациаларын хамаарыштырып болур.

Маана бир кол ажыл коммунистерин үчт документиаларын илавылап, сайгыны көөрү болур. Ол чүе дээрге коммунистин ат, фамилиязын, аламын алынды эгелеш, өрөм билин, тускай чергежили, кылын турар ажылы, шанал-макталы дөш өске-ла чүүлдерин кыла хынап көрөш. СЭКП райкомунда үчт картонкада-биле шыгыг шүүп көөрү болур. А мону партиа эге организациаларын секретарлар болган коммунистер боттары кылды хулээдгедилер. Ону техника-тиг ажил деп көрүп болба. Чүе дээрге мон коммунистер ажил-агынын каныг алынды канчалар хувайттыгынын тодаралып ал болур. Индык болза-даа бо талаа-

Ол районун «Найрал» совхозтун Кара-Тал салбырын коммунистерин хуралын партия документиаларын созуурун дугайында айтырыгы чыгуулашкы турган.

Чер-черде партия организациалары коммунистерин харысалгазын белеткелдеринче уул кичөөнгей салган. Бо талаа-биле көскү ажилдарын СЭКП-ниң Барыш-Хемчик, Улуг-Хем, Таала, Эриш, Бин-Хем райкомнары, оон чер-черде партия организациалары кылды турар. Чижэ, СЭКП-нин Улуг-Хем райкому партия кежигуеринин харысалгазын белеткелдеринче чүеде анаа коммунистерин илавылап партиа хурдаларына алыры-биле кызыгаларташмай, а удурукчу эштерин, райком кежигуеринин өчтүлүн алыры практикап турар. Чоокта чаа болуп эрткен СЭКП райкомунун ээчелгил пленумунда совхозтун директорлары эштер В. Куртутов, И. Гончаров оларнын райком кежигуеринин талаа-биле ажил чорудугазынын дугайында отчеттарын кылган. Индык индык өчтү кылдырып СЭКП-нин өске-ла райкомнары практикап турар.

Ол районун «Найрал» совхозтун Кара-Тал салбырын коммунистерин хуралын партия документиаларын созуурун дугайында айтырыгы чыгуулашкы турган.

И. НЕЛИН-СЕНГИ, СЭКП обкомунун партидокументалар ажилдакчылар кидизинин инструктору.

ЗЕЯ ХЕМДЕ УЛУГ ТУДУГ

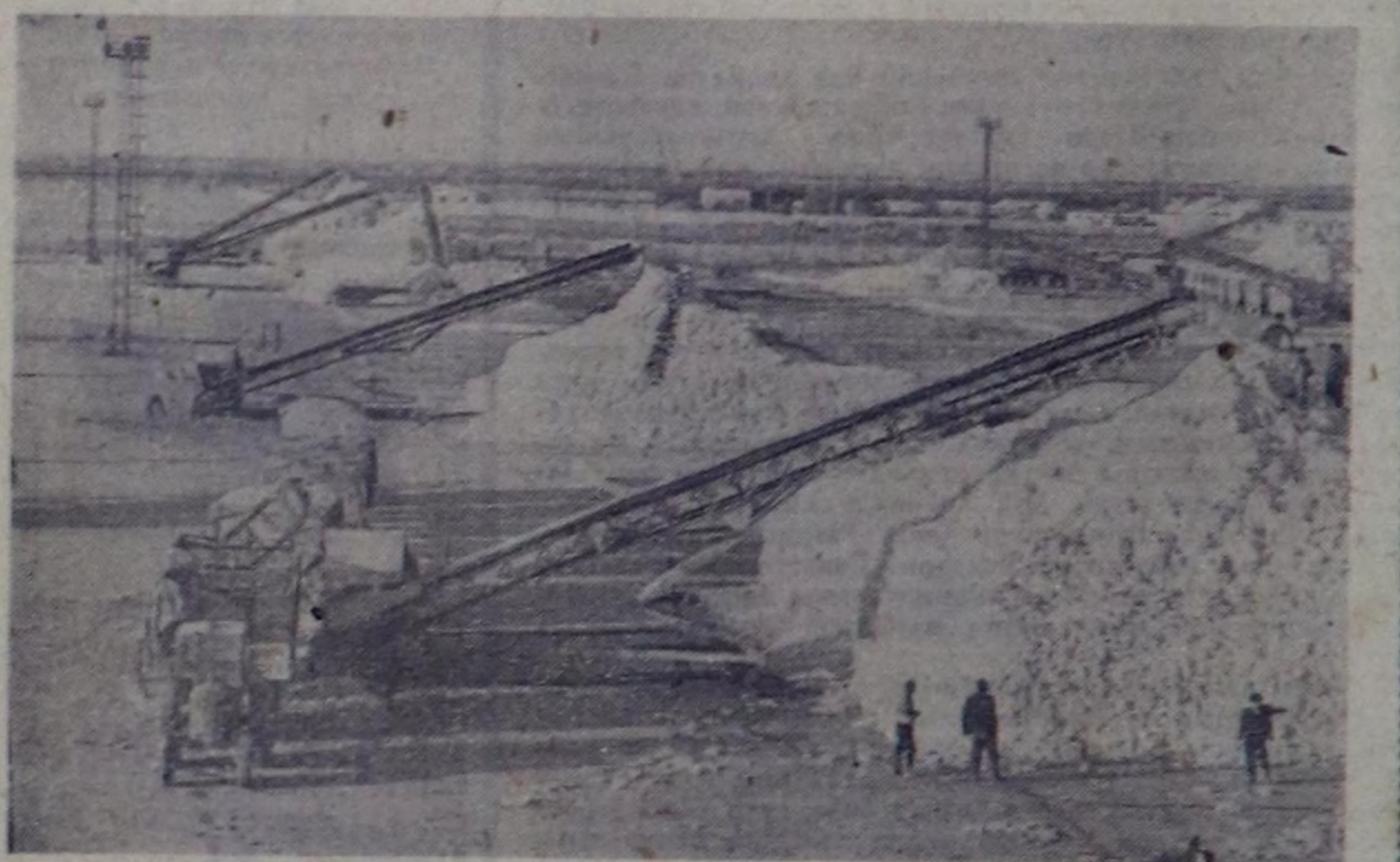

Бо чурокта кол туугулар эргелинниң эки кижилерин көргүсөн. Солагай талдан оң таламе — ажда Усть-Хантайка ГЭС-тиң келген прораб-механик А. С. Ветчинин, Мамакандан барган слесарь — А. Г. Лешков, комплестиг комсомолчу-аэниятар бригаданын удурункучу Л. А. Дроздов, Зея ГЭС-тиң туугунга баштайгы хундерден тура ажилдап келген, бетончу

Л. П. Артемьева, комплестиг бригаданын удурункучу В. А. Батухин, бызаңчы Ю. А. Дюбин (Вилый ГЭС-тиң тутчуп турган), Братск туугуларыннын найыралыг отрядын Зеяда төлөөкчүлөп турар слесарь Н. И. Блинов.

Ю. МУРАВИЙ биле Г. ХРЕНОВТУН фотоу.

(СЭТА-нын фотохрониказы).

УЗБЕК ССР, Сыр-Дарья областын оруктарында «ак коштар» шуужуп алган чоруп турар. Кур чер хевуларында өстүргөн хөвөң дүмдү чаагай.

ЧУРУКТА: Дусликтиң хөвөң белеткээр чери. А. ГОРОКРИКТИН фотоу. (СЭТА-нын фотохрониказы).

КЫШТАГЛААШКЫНГА БЕЛЕТКЕЛ — ХУННУН АЙТЫРЫ

Мончу-Тайга районун «Малчы» колхозтун малчыларыннын кыштаглаашкына белеткел калчар чорудуп турарында тоңчулап чыгуулашкыны мунуш, 1972—1973 чылдарынн кышында 39 900 баш кой, өскү чеден иш коюлашкы кыштаар. Мал калчарынын хой кезин малчылар септен алган. Хойжуларын барык-ла шунтуу бештен сес тоңа чедир сизини белеткеш, кыштагында сөөртүп чедир алган.

Партия Тыва обкомунун кежигуеру, иш дугар хойжу бригаданын бригадир Караоол Салаевич Нуржүттүн удурун колхозтун мал кыштаглаашкыныга эки белеткел турарын демделгелдер берик. Ук бригаданын хойжулары ээрбтос тоң калган мал кыштадыр. Бер кодагы төрүү хой дөрт чүе, сууы мал 500 баш турар кылды таарыштыр тургускан. Бо үнөөчө чедир 17 кыштагынын белеткел бүрүн доорутган.

Арткан мал калчарынын белеткел иш Морта-оола удурунгу туугуу анык чорудуп турар. Ол бригаданын дугайында партия обкомунун тоску пленумунун шийткени багай ботландырып, оларнын суурууду, ээчелгил амычк шийчелерин даяк коюшкан организациа турар. Бо үнөөчө белеткел калач, чө шүлөөч малчыларынн саны эөөш, оларын чурттаар балчыларынн тууду тала кылдытыр. Кыштагында 29 ажил чуртталга балчыларынн шынаары багай, белеткел оонжум чорудуп турар.

Малды кыштан чүр-мөндү амырларын кол чүдү болза, бижыг тем баазаын тургузуу болур. Колхоз сизгел белеткелер плавни күөстөтөш. Ишчакта-да партия райкому, райукусок болган колхоз баштаар чери бо талаа-биле боттук хемчеглерин ал турар.

Талды болган Чоюн-Хемчик райондарына сизгел белеткел энео ам-даа ажилдап турар. Соруда болза, малчы бугуруу кыштаглаашкына улам хамычалык белеткелер, чүеү чедир кылдып албайын шүлдүдөр, бар арга-куралдарынн ажылгап турган, мал чени ам-даа белеткел алырын ораддык ужурулуг. Мал кыштаглаашкыныга белеткелди белки дөндөдүг чорудар, ниитинин малын кыштан хур-медия ажырап дөш малчыларынн ортууна социалистиг чарышты дөштүг кылдыр организациастыг колхоз баштаар черин, партия комитетинин болган мал ажылынын тускай өртемдери оон гардым болбас созуулаш болур.

К. ХЕРТЕК.
«Ак-Туру» совхозтун Ак-Хомдо кестинин көк-суулашкыногаан массалын, оон чогунда кыштагыны сөөртүп үрдүтүлүп турар. Оон-биле чергелештир кыштагыр сөлтөгөн баа-ла кыш туугу. Чаш-Тагда болган Теректе 2 илек кажаазы сеттетилген. Ол шыкш малчыларынн 9 бажынында пекчалар салдыган.

К. КОМБУ.
Ква-Хем районун «Ленин» орук» колхозта кыштаглаашкына белеткелге калчөгөй салбайн турар. Оон уламда кыштагынын кажа-хоразы өскө, дилдик турбушкан. Чижек кылдыр Хайрымда бо чылын ажилдалга киирерин планнашкан, туткан чаа кажаазы ал болур. Оон сериз ам-даа дулгаатынмаан болган мал чуртталга балчыларынн ияна, сонгазын кылдытыр. Бо талаа-биле колхоз баштаар чери, кол зоотехник И. Григорьев дыйм хемчегин алды ужурулуг.

А. КОМУШКУ.

ШАЛЫПЧЫ ИШЧИЛЕР

Столоваялар болган рестороаннар трезинин «Улуг-Хем», «Кызыл» рестороаннары эрткен айланын бугурууге планларын ажыр күөстөшкө. Бо чылын рестороанга калчалар белеткелдерин чоруткан, оун элдерин, чамдик чуртталгаларын кылдытыр. Шыныг онзагалар күөстөшкө ол улуг индиги берген. Бугуруп үнүүчү продукциянын саарылазны иш катан өскөн.

Сес бригада аразында социалистиг чарышты. Эе 1 квалинория магазининин са-

ингизы Г. Мартынова, «Улуг-Хем», «Кызыл» рестороаннарынын поварады Н. Марипова, чартык фабрика кийилер повара В. Шульмина, оун салгычы Л. Кузьмина болу коммунистиг күш-ажылдын шалыпчылары, бугурууенин планын даалгазын ай санында ажыр күөстөшкү, мурунку олундига чоруп турарлар. Коммунистиг күш-ажылдын шалыпчызы деп белки атты чедип алыр дөш 12 кижидемисежип турар.

Чем дажыкчызы А. Абрамованын бугурууге стажы 21 чыл, бешки разрядтыг. Ол ченин кичилеге эвиле-эзелек. Бо чылын сес айланын планын 101,3 хуу күөстөшкө. Кол ажилында анга-ла хой-ниити ажилдарын илеккейлг кирижи турар. Алексанбра Сергеевна коллектив улуочу контроль бөлурун болган профвиле комитетинин кежигуеру. Бодунун чүтүлудү күш-ажылы-биле коллективтин хундуктелин чаалап алган. Индыг мурунакчы кижилерге Е. Нарылкова

базы хамааржыр. Ол «Улуг-Хем» рестороаннын улуу повара. Оон удурууга анык беш кижилер шалыпчызы деп атты бо чылын чедип алган. Бригада ай, квартал санында планларын ажыр күөстөшкө. Кол ажилында анга-ла хой-ниити ажилдарын илеккейлг кирижи турар. Алексанбра Сергеевна коллектив улуочу контроль бөлурун болган профвиле комитетинин кежигуеру. Бодунун чүтүлудү күш-ажылы-биле коллективтин хундуктелин чаалап алган. Индыг мурунакчы кижилерге Е. Нарылкова

базы хамааржыр. Ол «Улуг-Хем» рестороаннын улуу повара. Оон удурууга анык беш кижилер шалыпчызы деп атты бо чылын чедип алган. Бригада ай, квартал санында планларын ажыр күөстөшкө. Кол ажилында анга-ла хой-ниити ажилдарын илеккейлг кирижи турар. Алексанбра Сергеевна коллектив улуочу контроль бөлурун болган профвиле комитетинин кежигуеру. Бодунун чүтүлудү күш-ажылы-биле коллективтин хундуктелин чаалап алган. Индыг мурунакчы кижилерге Е. Нарылкова

Т у к — Чыргакыда

Чоюн-Хемчик районун «Чыра-Бажы» совхозунун ажилчиликтери чамдык эки түнөөчө салырын продукттарын курууге сазарынн тос айланынн планын оналгаларын ажыр күөстөшкө. 9 айлар иштинде 390 центер этти, 513 центер сүтү пландан ажыр саткан. Лук дужаарынн чыл планын 106,1 хуу ботландырган.

Ажыл-агыл үшкү кварталда бир илекке онаштыр 880 кг сүтү сагган, бир хойланан 2,06 кг сүтү кыртып алган. Төрүү 100 баш ишээ малдан 80 хураган, 101 анай алылган. Сазчыларынн чааымынга шылгараан 7 кижидос айларын иштинде бир илекке онааштыр 1000—2000 кг сүтү сагган. Оларнын иштинде Коммушу Кувискаал, Кара-Сал Таан, Монгуш Севилбаа, Куулар Аламын-кыс, Натанга Куулар, Монгуш Бичин-Уруг белик көргүзүлгү болган. Хойдууларан 10 малчы чөе баш төрүүр хойга онааштыр 100—107 хураганын дооруктурган.

Оон иштинде Куулар Хокпалай, Куулар Седен, Монгуш Очур-оол, Борис Куулар эки көргүзүлгөдиг болган.

Совхозтун Чыргакы салбыры (өргөлөкчизин Т. Төгүс, партия эге организацианын секретары М. Буян) 9 айларда көскү челин кичилерин ажилдап, совхоз дирекциянын, партия болган ажилчилик комитеттеринин шийчи Кызил туугун чаалап алган. Салбыр этт. лук, сүт сааларынн планын ажыр күөстөшкө.

М. СЕВЕН.

НОМЧУКЧУЛАРГА ТААРЫШТЫР

Топ «Правда», «Советская Россия», «Сельская жизнь» созууларын чыгыш алган номчукчуларга таарышкы байдал гургутунан, чүе дөргө олар ол созууларын бистин республика созуулары-биле бир дөмөй өл-ла үгөн хүнүш

де ап турар апарган. Мон мунуна ол созууларын оон үгөненин ийги хүнүнде олар ап турганнар болгай.

Номчукчуларга таарышкы белеткелеринде Кызылдын харылаа белгири почтачыларын ажилдарынын

графинин өскөрткөй, ол чорук болга Красновскелен лун соонга келген созууларын бугу-чартык шак болган соонга номчукчуларга чедирер азын берген. Почталар созууларын база түгөдөткөн.

(БИСТИН КОРР.).

Бистин Ак-Турууга улетчүр болган амыч-чөм барыларыннын хоушукч магазини бар. Оон иштинге кире берген кижилер арык-селдин доран эсепкер Ханаларын апартыр чыгуулашкы, барыларынн өртөөн көскү кылдыр деага-гелерде шевергини-биле саз-

ган. Магазинин чогур шыктарында амылдуу турар. Оон салгычлары Маалыр-оол Монгуш, Луцмыш Селенжама Монгуш олар бо чылдын үшкү кварталында 62 муң рублдин барыларын саарар планын 72 муң 500 рубль тууге ажыр күөстөшкө.

Оларнын челин кичилерин ажилдап турарын чамдык аныктыгы белеткелерин ажилдап турарлар. Кызылдан ай, квартал санында планларын ажыр күөстөшкө.

Л. МОНГУШ, Улуг-Хем район.

САГЫШ ЧОВАНГЫР ИШЧИЛЕР

Совхоз бугуруулгезин дож-деринде төлөтпү үлүүн киргени дөш хойдулар Монгуш Очур-оолду, Монгуш Каванин, Коммушу Шырапты, механикотур Куулар Доломын совет-хотун Хундула дентеринде кири бижөөн.

Чөвөк бугуруулгезин дож-деринде төлөтпү үлүүн киргени дөш хойдулар Монгуш Очур-оолду, Монгуш Каванин, Коммушу Шырапты, механикотур Куулар Доломын совет-хотун Хундула дентеринде кири бижөөн.

Л. МОНГУШ, Улуг-Хем район.

Чөвөк бугуруулгезин дож-деринде төлөтпү үлүүн киргени дөш хойдулар Монгуш Очур-оолду, Монгуш Каванин, Коммушу Шырапты, механикотур Куулар Доломын совет-хотун Хундула дентеринде кири бижөөн.

М. СЕВЕН.

КУСКУ АЖЫЛАДАР

Чурттуу таражылары өстүрүлүп алган дүмдүдүн ажаал алыр ам-даа ургулчулары...

СССР-нин Төп Статистика Эргелелинин туңгалагына алыр, чуртта октябрь 9-на чейин 104,967 муң гектар...

Рис ажаал алышыны баа-ла доостур чыган. Бүгү чуртта ол културанын бугу шөлүнүк дөрттүн үжүн 300 муң гектарын ажаал алган...

Куурууз ажаал алышыны эртен чылдындан эле эээн шалыпкын чоруп турар. Ону ам 18,966 муң гектардан ажаал алган...

Сөйлөкчүлөр 2,252 муң гектар шөлүнүк сөйлөкчү бугу шөлүнүн барын үштүн ийинин казып алган...

Украинада, Молдавияда, Закавказье республикаларында тарымал тоорук ажаал алыр амыл керек кырында доозулган...

Картофельди 3,149 муң гектар чөрдөн казып алган. Ону ажаал алыр амыл доостур турар...

Хөвөнчилерде амыл ам кыйык-чепсар чок аларган. Хөвөнчү тарымал республикаларда байкал дүмүттү ажаал алгаш...

Көздө амыл-ишчилер ажаал алышыны доозуп тура, келир чылдын дүмдүн үндөзүлөп — агысы чөрдөрүн аңдарып, күзүн чажар тарааларын тарып тураарлар...

Көздө амыл-ишчилер ажаал алышыны доозуп тура, келир чылдын дүмдүн үндөзүлөп — агысы чөрдөрүн аңдарып, күзүн чажар тарааларын тарып тураарлар...

Көздө амыл-ишчилер ажаал алышыны доозуп тура, келир чылдын дүмдүн үндөзүлөп — агысы чөрдөрүн аңдарып, күзүн чажар тарааларын тарып тураарлар...

ПАТРИОТТАРНЫҢ СОГУУШКУННАРЫ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Мурнуу Вьетнам хостаарынын улусчу чөпсөктү куштеринин кезектери ам мурнуу-вьетнам наймысалдын мырнай чоогунга каш-лаа хун дүргүзүндө дайылдык келген...

Мурнуу-вьетнам наймысалдан согуу талада 100 километр чейин Сайгонду Анлок-биле артыштырар 13 дугаар чагагы өстүрүк дөңсөөсүндө калың-дошкун тулдуушкунулар бооп турар...

АКШ-тын ужал чүтүү мурнуу-вьетнам патриоттары Сайгонга шавар халдашкын кылып турар кезектерин доктаалы деп орадашкан...

Ханой парлалгазынын тайылбырлардары

ХАНОЙ. (СЭТА). АКШ-тын президентин Никсонун миңдай чаа болган парлалга конференциясына Вьетнам айтырын чугаалашкан...

Согуу Вьетнам бомбалаарын куштелдире болш оң далай өртөздөдөр миңалар дугайында бо чылдын май 8-те үндүргөн шиттирчи АКШ-тын президентин ол парлалга конференциясына агартырычче чүткү салган...

Ол чөвүлөп хуралда чугаалажышкындар узадыктырар. Мурнуу болшан Согуу Вьетнамга уаур үргөкчө далайн үүлгөнгилери куштелдирген...

МВР-нин Революстуг түр чаада болган ВПР «Мурнуу Вьетнамга күш-биле комму-

АК БАЖЫННЫ ТӨЛӨЗЛЕКЧИЗИНИ МЕДЕГЛЕЛИ

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Президенттин национал айымл чок чорук талазы-биле дуза-лаачызы Г. Киссинджер болган ВПР-нин чазанын төлөзлекчиси Парижге күрүндө омуңузын үш хун дүргүзүндө чугаалажышкындар кылып келгеннин

ДЕЛЕГЕЙ ХУННЕРДАЕ

ЧУГУЛАТУННЕР

БОНН. (СЭТА). ГФР-нин Федералдык канцлеринин ведомствонун статс-секретары Э. Барнин Совет Эвилелинге чоразанын түнелдеринче барын-герман парлалга кол кычаңгейин салып турар...

КАТТЫШКАН АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА

ПАРИЖ. (СЭТА). Коммунистер биле социалистер боттарынын каттышкан чазак программаны тардып, чон ортузунга тайылбырлап турар...

Боннга болган ужуражышкын

БОНН. (СЭТА). Боннга Федералдык канцлеринин ведомствонга ГР-нин Министрлер Советулегин чамыда стате-секретарь М. Коль биле ГФР-нин Федералдык канцлеринин ведомствонун стате-секретары Э. Барнин элечегин ужуражышкыны болган...

П. ПИТЕРСОННУ МЕДЕГЛЕЛИ

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Каттышкан Штаттар биле Совет Эвилелинин аразында болш эртелекче сатып дугуржулаачы «чарык ап боуур эм-ле аргалар» бар деп, АКШ-тын сатып министр П. Питерсон национал солдунар каттыжышкынына чүве чугаалап турган медеглеэн...

Лаос. Лаостуг Уаучу хостала шериниң дайынчылары Спенкунг мокуда генерал Ванг Поауц тускай күштеринге уаур чедикшиктин шал халдашкындары кылып турар. Патриот дайынчы дика хой санын создаттары болган офицерлерин тудуу алган болган уаучукал.

КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГА

Бистин дыка хой хоорайларында тропиктин чөрдүн хунтуге хуретир доудукан арныннг аныктарын болган чок-ла көөр бис. Ол оолдар болган кыстар Африканын, Азиянын, Латин Американын хамаарышпас чуртарынын төлөзлекчилери-дир...

Канты-лаа чурттуу экономика хөгжүдөи оон минералдык чыгыч курлааыралындан, оларын канчаар шингездип ол тураларын уаучу-биле хамаарыр. Маада СССР-нин чыгыч төдөргай. Совет улестурвуу бүтү-ле херегелен турар...

Мурнуу Вьетнам хостаарынын улусчу чөпсөктү куштеринин кезектери ам мурнуу-вьетнам наймысалдын мырнай чоогунга каш-лаа хун дүргүзүндө дайылдык келген...

Каттышкан Штаттар биле Совет Эвилелинин аразында болш эртелекче сатып дугуржулаачы «чарык ап боуур эм-ле аргалар» бар деп, АКШ-тын сатып министр П. Питерсон национал солдунар каттыжышкынына чүве чугаалап турган медеглеэн...

Мурнуу Вьетнам хостаарынын улусчу чөпсөктү куштеринин кезектери ам мурнуу-вьетнам наймысалдын мырнай чоогунга каш-лаа хун дүргүзүндө дайылдык келген...

Валентин КИРСАНОВ, ПМА.

50

Латвиянын күш-ажылычы чөпү болушун революстук чак-чылдары-биле шалган бөр-ле сурагалы. Балтий балаттарынын шингезин тураларына 1905 чылда ортенги хукукта-лып, Петербуртка болган...

ДАЛАЙ КЫДЫНДА РЕСПУБЛИКА

листи революция болза, он чылдын Октябрда эгеэн салдыган күчүзү революстук чорудулаачы чарыклас көзө болган. Латвияга боттарынын бау-чурумун доктаалын тургузганын гитлеризм жекетилдер хей-ле орадашкандар...

Совет Латвиянын чөпсөктү куштеринин кезектери ам мурнуу-вьетнам наймысалдын мырнай чоогунга каш-лаа хун дүргүзүндө дайылдык келген...

Федерациямындан болган Украинадан ап турар бис, а Белорусиядан тракторлар болган күчүзү эмесалдар кооп тургулаачы. Узбекистан бисче көвөн чоруду турар...

Чуаалажышкын на р я м Боннга ам-даа үргүчүлдөн турар. Чугаалажышкын на р я м Боннга ам-даа үргүчүлдөн турар. Чугаалажышкын на р я м Боннга ам-даа үргүчүлдөн турар...

Чугаалажышкын на р я м Боннга ам-даа үргүчүлдөн турар. Чугаалажышкын на р я м Боннга ам-даа үргүчүлдөн турар. Чугаалажышкын на р я м Боннга ам-даа үргүчүлдөн турар...

Чугаалажышкын на р я м Боннга ам-даа үргүчүлдөн турар. Чугаалажышкын на р я м Боннга ам-даа үргүчүлдөн турар. Чугаалажышкын на р я м Боннга ам-даа үргүчүлдөн турар...

Чогаалчынын демдегелинден

жыды туутунгулаач, чараш суурлары мыа алтылаач, бисин хуторлар кончуг ховартаач.

1940 чылда чөдир турган эртен инитален узады тарачынын күзелин канчар дугай халдырмн шыдаас турган. Чер амылдан ол аажок хождулаачы чөпсөктөр тудуу алган...

ЧААГАЙ ҮҮЛӨ

Репортаж

(Солун мергежидаң кижилери)

Кызыл хоорайның 26 кварталында төп антесига кире бериптерге, он талларда ханада уагу кара шилли чуратат, мыда эжекте осутууга-биле айтып кааны эстерер эилер. Эжекте «Оптика магазини» деп шеверинг бижешт аман каан. Ол болза кижилерин кадымыга баа бир чутула чүддеринг бирөөзү-карактын чүтү-бүрү шилдерин белеткен, садарсаар магазин-дир.

Эм садар антесига ишкеш, арык-силги магазининг иштинге кире берген, шилдеринг караарын эмчинги бижин берген бижини магазининг ажадыкчыларынга туттур сизер. Ол бижини магазининг эргелекчиликни оралакчымы Любовь Павловна Родица хынамчалыг көөр. Кижининг бир эч чутула эргелекчи болур каракка тааржыр шилдин шилдин алмыр чүтүле эмчазерден эвее, а ону белеткен, садын турар кижилерден баа хаааржыр дөрөнн олар билыр.

Оң соонда делгир адалаң болгаш шафтардан анык-бүрү көстүктөрүн сизерге көргүзүп, кедирин, көрүнүкчү мурнуга тургузуп алгаш хынам эгелээр. Кулак артынга тааржырып, думчук кырынга канчаар чыдарын дөш өрөөнип көөр чүдүлдер-ле хой. Көстүк шилитилген соонда чагымынар хүлөөп аддынар болгаш эмчинги бижин-биле караар шил-ли магазинниг бир чартымында көжеге артынга ажадылп орар уран холдуу мастерлерге баар.

Бо өрөөнге баргаш, ак халаттыг, эмчазерини шыкаш бөртүт, баштасымаар элөөн улагды берген шилдин чүтүл-бүрү станоктар артында ажадылп турар херөжөн ишчилеринг араандын эскерин каар сизер. Ол болза Тьяның антесига эргелекчиликни оптикка магазининг эргелекчилик Владимир Яковлевич Клат-тур.

Владимир Яковлевичдин кижилерге көнүгү чутула ажадылп бугурун турар коллективтин болгаш оон кижилерининг дугайым чугалап бээрин дүдөрөгмте ол мычча дээс:

«Карак шыдиг кижилер бистинг магазинисте болгаш оон ажадыкчыларын эки билыр. Моон мурунда Кызылда төп ном садыннын чагында бичин бажымчыга ажадылп эгелөөн, ам республикага сургадып апарган мылдыг магазини чүве — дөш ол уламчылады — Бистинг мастертерининг келген кижилеринг реент-бикистерин баугар шилдерин кылым, бугурун турар. Бис чүтүле Кызыл хоорайнын эвее, а республиканың бүтү районнарын чурттакчыларын карак шил-биле хандырып турар бис. Чурттуң хоорайларынга тускай белеткеди эртен дөрт мастерлер тускай шилдерден карак шилдерин чоңдуруп, белеткен турар. Олар бугу, тамжипи чугалакчылар — дөш Владимир Яковлевич көжеге артычча чалады.

Стандарда анык-бүрү нарын станоктар шилдээ-дап чоң ажадылп турар. Эң бетинде стоада азон улагды берген чаналым херөжөн кижин карак шилдинг кыдыгларын станокта дексирден ажадылп ор. Ол болза карак шилдерин кылырны оң ийн чыл ажадылп турар мастер-бригадир, комму-

нистег күш-ажалдын шалычым Аня Абрамова Чакча болду. Мастер чүтүг чаа шилдерин кызырынга эвее, а эрн карак шилдерин сентен кылырынга мергезеңн шилдеринг бирөөн.

— Аня Абрамова ажадып эң шынарлыг болгаш дүрүн кызыр мастерлеринг бирөөн. Хун нормалын 130 хузулп кудулатпай турар—деп, Владимир Яковлевич чугалады.

Оон ырак эвее он чыл статиктер мастер Мария Степановна Салгыр ажадылп орар болду. Ол баа-ла коммунисттик күш-ажалдын шалычым, чүтүл-бүрү хемчээлдинг карак шилдерин кызыр талазы-биле белеткен мергезиндиг мастер. «Тускай херөжеске көрбөй тура-ла шилдинг хемчээлдин колдуула-ла мын тодарайларын кижин» деп оң дугайым коллективте чугалакчы турарында хөөредиг чоң.

Карак шил кызыр мастерлеринг эң анык—Ленинград хоорайга тускай сургуулау дооскан соонда дөрт чыл ажадылп турар Надежда Богданова. Анык мастер бодунуң ажадылп дугайым мыччаар чугалады:

«Бода-даа көрүрөм, кижиниң параз шыкаш, ол хире чутула организмдинг ажылы бажыраанда дүрөсөө аражок. Баштай эмчиге баар, а оң соонда биске көр. Эмчилер биле бистер кижилеринг «карантадырар» укчулугу харымсалгалыг, чутула хүлөөсөөн күөөсөдн, херектинг чүдүлдерин кызын турарыма баргарарын мен. Моон болгаш эм-өрүмүнүң ачымында хой-хой кижилер эртем чедип алган, чаа-чаа номбарын почман. Моңу мөдөрен келгеш, карак шил кызыр мастерге өөрөнч алганмын чүтүдүг деп санил чөрүр мен.

Оптика магазининг коллективни ССР-ниң тургузтууга чыгып 30 чыл өмөгү адал болдурган коммунисттик партияны казыркан болгаш ай елинда биске көргүзүгүр чедип ап турар. Ол чарык чыдып бугурунга кызып 113,3 хуу, үнүк кварталдык—124,4 хуу күөөсөдн.

Чаагай үлөөн бугурун турар уран-шевер кижилер дугайында бо одуругларын магазининг савалдар дөңдөрдө пенсонер С. Арванмайнын бижөөл сөөтери-биле доозары чөпсөөрөдөр:

«Бо бичин магазини бугурун-ла уагу үлөөн бугурун турар, бугурун-ла мастерлар ажадылп турар-дыр. Магазининг эргелекчилик эң Клат эвеедн, биче сеткидинг кижин, Карак шилги чачып келген кижинг-даа кижин чымы-биле хүлөөп ап, чогуру үлөөндө дууан чедирер. Мындыг кижилерге уагу чедиптинерин, аа-кежини күөөсө ара чоң. Бидиңг сөөтеринг делегациялар оң дөңдөр эвеедн эвее.

ЧУРУКТАРДА: оптика магазининг хоочун мастери, коммунисттик күш-ажалдын шалычым А. А. Чакча. Карак шил кызыр талазы-биле эң анык мастер, коллективтин мурнакчыларынг бирөөн Н. П. Богданова. Фотолары авторнугу.

МАЛ «СООДАР» КИЖИ

Чоокта чаа Шагаан-Артыга мал хүлөөп алып пункутуя ийн инек садар дөш сүрү кедипс. Ажыл пагы чаа эгелеп турган чүве. Районуң суртларында экилген мал хой болду, элчесте туруп алдык. А хүлөөп алычмы ам-даа чок. Он бир шаг үеинде хүлөөп алычмы Алесандр Белозов моорлар кедди. Эдип чүве делең чыгыга турган дөрт өр, Белоусов-биле медидешкеш, оон холдарында тускаш, чүтүгө көдүрбөй хем мыдымчы апарып. Артык улус шуган эгеледи:

— Ам баа «дуурайдыр» ол-дур аа?

— Мааңа жеке хөвөр укчулук чоор, аалда ажымын ат болду.

— Моңу ивөөм ам үш холдор өттөвады.

— Моңу хавамын эвиг хүге шыдашпайн тур.

Ам-ва чүвөгүн укчу болу берди. Белоусов орта ажадылп, үргүчү «өвөгүн» мыдымчы алган турар кижин чүвө-дир. Мындагы тааныш-көрүгү болгаш чоң кижилери, өскөтөр-даа оон арага сундуулуң амынган, соңуң «өвөгүн» турган элчег мурнуңа кирер, садар малды өрү өртөккө чедирин ап турарың тодаргай бармы, таларың хой кижин билер болду.

Белоусов хем кызымыга бажынмың «арын» илгер алгаш, демги эрлерниң алды

иштин дензилең кайш, дүшүгөр алыр дөш чорупкан. «Сондуг» эртер Чодура, сууруң тамаатылыр болгаш, хүтөткөн иштерининг каптанчыяны Белоусов бодунуң бажынынга (контораны бар-даа болза) бижин берген.

Дүш соонда хүлөөп алычмы чүтүгө тос ивек, үш хавап хүлөөп алгаш, хал өрүмөй-и-даа бажын чаа берген. Оон арамында Авай-оол Доспайын үлүг сембе хавамын куду өртөккө алган.

Малдырмысты баа «сооду» хөвдүвүс. Дараамыда ажил хүнүн мурнукузу эгелээ. Баштай «кылаң-паралыг» ондуктерин эрттерген, ам хүлөөп алган эвее, «Суппан» сөөкөөң мал сөөкүрү машыңа чок-турд дөш турган. Ол үчүрө нөдөз ажил-агыр прокутуларын салдын алмырың болгаш шынарлың талызы биле район инспекциянынг үлүг инспектору Николай Байкалов келген, мыда келген малдын шугузуң хүлөөп алычмы сумелээң барган чүвө.

Дөрт шапта бистин шилгн икөөвист дөңдөккө киргеш, кулаалыг дугаарың кадан алдык.

Белоусов ивекти топтап көргөш, «сиздерин бо алаңдер толду-дур, дээрта эртен хүлөөп алыр мен, ам ажыл шагы баа төгөн, чанар мен» дөш торунту, Сооусуа ам-даа чөвөн амың ивек, үшөр тире хавап туруп калды. Бай-

каловтуң чугаады Белоусов тооваан. «УГА 25 чымы» сөөктүн зоотехнига Васильев, оон кады хаваңар экигөөн эки М. Эрелин, Ак-Турут, Кызыл-Дег суураардан шарылар сүрүн келген өшпөр болгаш өскөтөр-даа кажаада малмысты тандымыдаң холдүүс. Даргазында Белоусов «инек албас, чүтүгө хаваңар алыр мен» деп «чарык» үндүргөн. Хөкүкү малды жеке калжаалаар боор, Эйлин-Хемче сүрүн жеке боор дөрге, «ерле садар дөш малм көчүт, аад баа мрак. Ам канчаар боор, хем мыдымын ийн ивөгөстөн сөккөш, малпыа хөлөөлөш, элин магазини дүжааган бис. Чогуру өртөөң, эгелеп нөдөз ажил-агыр прокутуларын салдын алмырың болгаш шынарлың талызы биле район инспекциянынг үлүг инспектору Николай Байкалов келген, мыда келген малдын шугузуң хүлөөп алычмы сумелээң барган чүвө.

Дөрт шапта бистин шилгн икөөвист дөңдөккө киргеш, кулаалыг дугаарың кадан алдык.

Белоусов ивекти топтап көргөш, «сиздерин бо алаңдер толду-дур, дээрта эртен хүлөөп алыр мен, ам ажыл шагы баа төгөн, чанар мен» дөш торунту, Сооусуа ам-даа чөвөн амың ивек, үшөр тире хавап туруп калды. Бай-

М. КЫРЫЛ-КАРА.

СПОРТ · СПОРТ · СПОРТ

ҮШ САЛЫГ СООНДА

Кызыл хоорайнын шыдыраа талазы-биле чемпионат эдип мургулааным үшкү салымда мурунда утурболап ойнакчылар М. Кенин-Лопсан — Ю. Быков, В. Смирнов — А. Делгер-оол учурашканыр. Бирги разрядчы Юрий Быков дүржүлөгү шыдыраачы М. Кенин-Лопсан-биле ойнап, чыгып кылбай чөөрү бижин турунту элек апаан. Оң кадында дуураныкчынын ийн огул баа хунаап алган. Бо учуражымшыкта Быков бодунуң үшкү тийделгезин чедип алганы ол.

В. Смирнов биле А. Делгер-оолдун салгы сөөлүңге чейре-ле ден байладыг турган. Иччала-даа оон төнер үеинде Делгер-оол чыгып кылгаш утурган.

Өсө учуражымшыктаннар хоорай чемпион Виктор Луканов бирги разрядчы Доржи Бурхиповту, Биче-оол Ондар Вячеслав Лянгини хүлүп алган.

Үшкү салымнын соонза Юрий Быков, Виктор Смирнов, Биче-оол Ондар кымга-даа аштурбааннар.

О. МАЙДЫР.

«АЛДЫН КУС»

ШАЦНАЛ ДЭЭШ

Ак-Довурак хоорайнын «Спартак» эки тура спорт инстели футбол талазы-биле «Алдын кус» деп шаңнадыг тургускай. Ону чыдын-на хүлүп ойнаарын чүрүчүткөн.

«Алдын кус» деп шаңнал дээш Ак-Довуракка болган маргылаага республиканың шымыра 6 командазы киришкен. Оларнын аразындан республиканың Министрлер Чыгувезиянын автобазанын «Сибирь» командазы шыдаган үгөн. Анаа шилчир күбөкү, вымпелди тывыккан. Ойнакчыларында өртөгүг белектерин берген.

М. СОЯН.

СЕЗОН ХАГДЫНГАН

Чайгы спорт сезонунуң хагдымчылыгынага тураскааткан маргылаага Ганды районунуң төвү Бай-Хаак суурга бөлүп эртен.

Уругларын 500 метр черге чарымчыга Г. Демарева (Бай-Хаак), 1000 метрге С. Янушева (Элегес сөөк), 1500 метрге Г. Трубицина (Бай-Хаак) олар бирги черин алганыр.

Боолдардан 1000 метр черге чарымчыга Ю. Вагрова, 3000 метрге С. Иванов, 5000 метрге М. Кочага олар тиклекти бергилер.

Команда талазы-биле бирги черин Бай-Хаактын спортчулары, ийнгилеи — Элегес сөөктүн тизделери алган. Тийлекчелери БЛКСМ райкомун хүлдүгөл бижин-биле шаңнаган.

Н. ДЕСПИЖЕН.

ТЕЛЕВИДЕНИИ

ОКТАБРЬ 13-ТЕ

МОСКВАДАН

15.30—Дамчылыктар программазы. 15.35—Шоудаларга. Олимпиада. «Төрөң чурттуң флюду». «Аврораның оруу-биле». 16.25—Өңүтү телеордуугу. «Дриг амгыттар орамында». 17.40—Өңүтү телеордуугу. «Арфарал үнүң чымылааның тур». Концерт. 18.00—Уе». Информастыг программа. 18.30—Баскетбол талазы-биле Евроович чемпионаты. Хөрөөнөөр. Югославия — ССРЭ. Болгарияда дамчылыга. (Визидяте). 19.05—Эртемдин болгаш культурунынг күтүгө айтырлары. «Бойдус» «калмада» — бүтү үлүгүгү херээ». ССРЭ-ниң эртемдер академиянынг академик Н. В. Мефодьевич ажадылп чыдылган мөрүр.

КЫЗЫЛДАН

19.35—Телекөдөкчү. 19.55—«Орутар болгаш учуражымчалар». Кыска метражтыг фильм. 20.05—Алы-чөм үдүтүрүң ажадыкчыларың хүнүңе тураскааткан дамчылыга. 20.30—Кыска метражтыг фильм. 20.40—Телекөдөкчү. 20.50—Чаралдар, ромала.

МОСКВАДАН

21.00—Өңүтү телеордуугу. Эстрада концерти. 21.40—«Сибириниң күчүгү». 4-ү дамылдыга. 22.10—Чогаалтын индири. С. Сартковтуң чугаалы. 22.30—Уе». Информастыг программа. 23.00—00.25—Өңүтү телеордуугу. «Төвү, Уран-чөпө» фильми.

Ажаар

Бөгүн республикага бүрүн, алыр, хар чар. Барың ууламын кичирең деп коппаң, күштелч кап турар. Агарың температуралар дагары районнарга бир градус сөөк дөрт градус чедир чыдыр, өскөктерине 5—10 градус чымы болур.

Кызылда бүрүн, алыр. Хат коппаң, күштеңинг маан турар. Агарың температуралы 5—7 градус чыдыр.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

ОКТАБРЬ 13-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Орус төл» 10.00, 11.50, 13.40, 15.30, 17.20, 19.10, 21.00 шактарда.
«ВОСТОК»: «Оффисер» 15.00, «Эрн амдыралдан драма» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Кызыл даңгар» деп аластава. 10.00, «Сануң амын» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.
«ПИОНЕР»: «Үш чоң кижин» 11.50, 13.40, «Хамра» (1-ти, 2-ти кезең) 17.30, 20.30 шактарда.

Хөгжүм-ШИН ТЕАТРЫНЫҢ ДИРЕКЦИЯЗЫ.

Меңгүн-Тайга районунг «Малчын» колхозунуң төгөрүн тандымын чытынын барымдалааш, оңу мүш чок деп санаар.

ДАЛАЙ КЫДЫНДА РЕСПУБЛИКА

(Төңүзү, Эгеиз 3-үү арманда).

Латвиянын көдө ажадылп чымын чымын республиканың дууламчылыгына дайып алган. Латвияны кооператив планын боттардырарыңа, көстүр көрбөң-биле дүрүн сайбарын шыдап. Бистин тармада шөлдеринге ам 30 муң ажыг тракторлар ажадылп турар, 10 муң чыгам комбайнар дүжүт ажадылп чөрдүп турар.

Чидиргег туула-биле латин тарамчынын соокаал чок, арма сымачи демсизин эрн үеини хой-хой чогаалчылары боттарынын номбарыга тода көрүшкүлөөн. Совет Латвиянын тарамчалары туулазын пагда-ла ажин тилөөн. Чөргө үгааылазың шыкымы тракторист биле агрономну шөлчө чагаар-ла эдетти боор.

Чөр дөрге апаа-ла бир бурлаалып довурак ивекте чымын чымын эвее-тур. Ону эки тарын сайыралдырыл-ла, ол эки жүктү тыйынар. Тары шөлчүң кымынга доктай калпач, ногаарын үңү олурар сыты көргөш, чөртүр бис. Бичаарга көдөң чөртүр турар кижин арбай-чың чөстөтөп олурарын, оң далай-кылаптур чыгып наан турарын, оң ногон бүрүлери кайм хире күзүңгүлөөн турарын көргөш, апаа-ла магадап наары-биле шыдыраарың коппаң. Ол апаа чүтүгө биче кадымын өөрчүкүзүң хай-ыктырар. Чериниң аң ажаат-тымын келген, ол эки жүктү-ту хайырларын чөгүм-ла бистин сөткөнүвист өөртур. Күдүн чаагай дүжүтү ажаап ап тура, аажок өөрчүр бис. Бичең черини үвү бистин кү-

лдасыкка дыялылп көп тургалык-даа апаар деп,—деп, республиканың адалыг агроному, көдө ажаал-агыр эртемдеринн кыдылды Эрнест Совер чугалаар. Э Соверинг бо сөөтери—ол дөрге чаа тарамчалык-дыр, бугу талазы-биле эртем-билгизик специа-листин сөөтери-дир.

Совет республикаларың аразында социалисттик чарыш—ол дөрге амын шагын эң кайтамчыл ботушкунарын, үнү бигөө-дир. Дүржүлгө солушканынын түндүкүдө күш-ажалдын бугуручулугу белдир, кижидин кижиделе намыралдык дөңгү улааннары пийлап чөрдү каар. Латвиянын бугурулуң Москал, Ленинградта болган өскө-ла хоорайларда төрөлөшкөк бугурулгөдөр-биле доктамал тандымын, латвий көдөңдүн ишчилер Белоусовиле, Степановиле. Латвиянын тарамчалары-биле боттарынын бажымын кызыр эки чам чыдылган.

Латвиянын чба, социалисттик культураның көзө чөкөтөңишининг кидин-ө үе-зынде. Амгы Латвия хой сааны дөңгө болган ортомук ооршөгөк чөдөрленин, театрларын, музейлерин, культуру бажымынын, библиотекаларын сымый чөккө-биле дөш шыгыларын. Эң дөре дадып чуртукчуларын кылган чуртуктарың дөстөгөң хой-хой чурттарында чоң жак болду. Латвия композиторлар Ян Иванов биле Маргер Заринвич музика чогаалдары чурттуң улуг дөң концерт залларында чыгыламын турар.

Латвия литература сөөгү он

Андрис ВЕНИ.

БАЗА ИЙИ УДУГ

СКОПЛЕ (СЭТА). Бүгү делегейиң хол-шыдыраа олимпиадазыга бистин шыдыраачыларымы Испанияның комыды-биле учурашканы, соңгаралаткан салгыларын ой-нап дооскай. Апаа алар база ийн удугаты болган: Талы, То-

ранык, Карпов Визерни уткан. Маргалааның удуг салгы—35:0:5. Совет шыдыраачылар мурунп турар—37 санык Востряның командазы—36. Югославиянын шилдиг командазы—32,5 санырады.

„Бодум, эштерим дээш өөрдүм“

Оон бодун Ленин өрдөн-биле шаңназын Минскинин радиотехника институтунуң доцентизи, достуг хөрөш талазы-биле олимпий чемпиону Александр Мельников Москва дикчанын, Организаттыг чамык айтырылган инитрилер дөш намысдалга оң чөйпөк келген ол.

— Мен кызыгаар чок ааскежикти бодум, иччаланга ол шаңнал дөрге спорт улазы-биле чүтүгө мөңү ивөгөкчирининиң үнелет турар ол эвее, харын хүрөштин ада-чурт шкөлазынын, тренерлерин, специалистеринг—спорт маргылааларында тилдөө талазы-биле биске дуулап турган бүгү кижилеринг чедиптинеринг белеткен үнелет турар ол-дур дээрин эки билдир турар мен—деп, сургалыг ивөг СЭТА-ның көреспондентизине чугалаан.

Моон өөрүм — грузин Леван Телишвили, лугур Роман Дмитриев, апар Загадов Абду-беков болгаш өскөктерин-даа чаактын белетк шалымында төлөптүг болганмыга баа удуу-биле өөрүп турар мен. Бис шугузув алыч-агы

республикалардан келген улус-тур бис, бис шугузув—чарык аай, наймыралдык коллектив — Совет Шыдыраачынымы командазы бис.

— Мюнхенге болган олимпиада соонда хүрөштөн үнер мен деп надегалан болгай силер. Ам канчаар бодап тур Силер?

— Он алы чыл иштинде хүрөжик келгенниң дүрү-үңдүн үш байла олимпий чемпиону болган мен, чедип катан дөргөт чемпиону атты чаалап ап турдум, үш улаа—Востряны, тос улаа—СЭР-ниң чемпиону болуп чором мен.

Спортчу кижин бугуру оортан калган үнерин билер, боолар укчурут. Моңу хүрөштөн үнер чүм келген. Хей тийделгелерин чедип ап турганмы-даа, харын ам 35 апаган болгай. Этем ажылаңга шуу кирер өй чедип келген. Ө-бүле, уруу-дарым-биле биз улур кады болуусаар-дыр мен...

— Урууларыңар каш ирги?

— Ийи, Ленишка ам он ийи хардыг. Тенниске аажок сөнүүргүдүг. Алблдам беш харлап бар чыгар. Бузурут ме-

те болуп өлүп орар кижин, чүтүле бөдүңү өөрүн эвее, харын алазын белет октай тыртып алыр кижин-дир.

— Силеринг чооюн планнарыңар кандай ирги?

— Хүрөсө киржин турган чыдырарымың дүрүлүлдө өлөөн эвее дүржүлгөни чымы алган кижин мен, ону түнпөң бижини күзөлөң мен. Иччаланга аар дөңдөңг мөгөктеринг көлбашкын доссертканың белеткен турар мен.

Моңу мурунда — ажилчыннар болгаш алаң-жаакчылар-биле учуражымшыктан, шкөлачыларын, студенттерини, шериң кезектериниң спорт кезжөрөгиге баргылап, аларга түвө чугалаары дөш, хой ажадылп бар чүве ийин.

— ССРЭ-ниң чымын номаңдазыңга силерни салуу нийим деп боолар силер?

— Хамтыктын мурунда чарык аар дөңдөңг олимпий чемпиону. Красноярект чурттуг, 23 харым Иван Яргиниян алаар мен